

Klica TRIGLAVA

LETO IV.

6. avgusta 1951.

ŠTEV. 74.

NOVI IN STARI

Pod naslovom "Kam to pelje?" smo v 72. številki Klica Triglava priobčili poročilo našega pariškega dopisnika o predložitvi dr. Žebotove spomenice ameriškemu Narodnemu odboru za svobodno Evropo.

Iz mesečnika "Slovenska država" št. 6., ki ga je smatrati blizu Akcijskemu odboru za slovensko državo posnemamo podrobno sti:

Gre za lanskoletno "Slovensko izjavo", ki so jo podpisovali slovenski begunci in ki jo je zdaj v prvi knjigi predložil ameriškemu odboru za svobodno Evropo predsednik Akcijskega odbora g. dr. Ciril Žebot.

Iz objavljenega uvoda v to knjigo razberemo, da je podpisovanje na tej izjavi tudi že rodilo logične nadaljne posledice.

Lani je bilo ob objavi izjave govora le o "Združeni Republiki Sloveniji" in o njeni kantonalni uniji s Svobodnim tržaškim ozemljem; načeloma je bilo omenjeno "avtonomno članstvo te republike v Federativni Evropi". Izjava se je končala s podpisnikovo obvezo, da bo odkrito in častno sodeloval zlasti z Narodnim odborom za svobodno Evropo.

Uvod k omenjeni knjigi pa gre dalje:

"To izjavo, ki jo je izdal in predložil v podpisovanje Akcijski Odbor za Slovensko Državo, so podpisali slovenski politični emigranti, ki hočejo, da bo bodočnost njihove domovine bodočnost svobodnega ljudstva, ki si bo samo krojilo svojo usodo pod svojo lastno narodno vlado v okviru široke zveze svobodnih in enakopravnih narodov Srednje Evrope!"

"Iz tega osnovnega razloga podpisniki Slovenske Izjave ne odklanjajo le sedanjega totalitarnega režima nad Slovenijo, temveč so nasprotni vsakemu prisilnemu nadaljevanju Jugoslavije po osvoboditvi. Prisilna Jugoslavija ni zaželjena, ker se je od vsega početka izkazala za nesposobno služiti dobrobiti zadevnih narodov. Ako pa pride do stvaritve neposredne zveze srednjeevropskih narodov - o potrebi katere, izgleda, so si sedaj edini vsi nekomunisti Srednje Evrope - bo pa Jugoslavija kot posebna večnarodna tvorba postala povsem brezpredmetna in brezsmiselna."

"Naravno, to je dolgoročni program osvoboditve. Problem slovenske svobode je mogoče rešiti trajno le v zvezi z rešitvijo srednjeevropskega vprašanja, ki pa zavisi od rešitve splošnega problema svetovnega miru in varnosti. Zato ta slovenski program ni v nasprotju s sedanjo ameriško politiko do Jugoslavije, v kolikor ta politika preprečuje, da bi se sovjetsko gospodstvo raztegnilo tudi nad narode Jugoslavije, in na njihovo strateško tako pomembno ozemlje, in v kolikor more ta politika blažiti sedanje trpljenje pod Titovim režimom".

Uvod ugotavlja dalje različnost podpisnikov in poudarja, da "podpisniki posebno močno predstavljajo mlajše rodove slovenskih izobražencev".

"Večina starejših podpisnikov Slovenske Izjave je svoj čas pripadala Slovenski ljudski Stranki, ki je bila široka in svobodoljubna "med sredino in levo od sredine" slovenska politična stranka s krščanskimi нравnimi osnovami in ki je pri vseh svobodnih volitvah dobila veliko večino slovenskih glasov. Tudi večina mlajših podpisnikov Slovenske Izjave bi bila brez dvoma pripadala tej staroslavni slovenski stranki, ako bi to bilo mogoče. Toda, poslednje demokratične volitve v Jugoslaviji so se vršile leta 1928, in leta 1929 so bile vse demokratične politične stranke razpuščene, ustava ukinjena, prvotno ime države, "Kraljevina Srbov, Hrvatov in Slovencev", samovoljno spremenjeno v "Jugoslavija" s kraljevim ukazom, in vzpostavljen je bil avtoritarni dvorski režim. Odkar je januarja 1929 SLS bila razpuščena, ni bila rekonstituirana, dočim so njeni izvoljeni predstavniki medtem pomrli."

"Dokler ne bo demokratično vzpostavljeno slovensko politično predstavništvo v tujini, se podpisniki Slovenske izjave smatrajo politično zastopane po Akcijskem Odboru za

Slovensko Državo. V tem smislu ta Odbor išče priznanje in soudeležbo v pripravljalnem delu za osvoboditev in obnovitev narodov Srednje Evrope."

"Podpisniki Slovenske Izjave, z njimi pa še mnogi drugi, ki bodo Izjavo še podpisali ali pa drugače podpirajo to slovensko stvar, nočejo biti puščeni ob strani ali odri-njeni od velikega dela za svobodo njihovega lastnega naroda in za svetovni mir. Njihov delež pri tem delu in njihova dolžnost do njega nista nič manjša kot kogarkoli drugega!"

Kot lanskó leto v komentarjih na Slovensko Izjavo se tudi letos vprašujemo, če je bil zgoraj omenjeni način izvedbe podpisniške akcije, njene neposredne vezave na tujo ustanovo in predložitev teh Izjav tuji ustanovi - primeren. Nihče ne more imeti pomislekov, če se katerakoli begunska samostojno organizirana skupina predstavi tujim ustanovam. Končno, če sme to delati g.dr.Krek, sme delati to vsakdo. Tu gre za načelo ne pa za neke "legitimacije". Te "legitimacije" bi celo prej izključevale službo tuji ustanovi.

Toda zdaj stojimo pred dejstvom, da se široko organizira Akcijski odbor za slovensko državo, da njegov začasni predsednik g.dr.Žebot razpravlja z NCFFEjem o možnostih ne posredne vključitve tega Akcijskega odbora v prizadevanje NCFFEja. In s temi dejstvi je treba računati.

Računati bodo morali s tem slejkoprej tudi zastopniki treh starih političnih strank v slovenskem Narodnem odboru. Že zdaj stoje pred izbiro: ali vztrajati na dosedanjem stališču in hromiti koncentracijo vse slovenske emigracije ali pa priznati dejstvo, da sta izven teh treh NO-političnih strank dve novi skupini: Akcijski odbor in Slovenska Pravda. Razbiti so zdaj upi nekaterih, da bo prišlo do vključitve teh dveh novih grup v stare stranke. Uvod v knjigo "Slovenskih izjav" ugotavlja, da "se podpisniki Slovenske izjave smatrajo politično zastopane v Akcijskem odboru za slovensko državo". Zaključek lanske letošnje članske konference Slovenske Pravde je bil, "naj se dosedanja organizacijska oblika Slovenske Pravde ne spreminja".

Predvidevamo, da imajo zdaj besedo stare politične stranke. Če bodo molčale, ali pa če bodo odklonile predvsem mlajši rod, bodo tudi same nekoč morale nositi težke posledice.

PRIJATELJ ZATIRANIH NARODOV (dopisnik iz Londona poroča)

Med delom za knjigo o "Zgodovini jugoslovanske enotnosti" je umrl v starosti 71 let dr.R.W.Seton-Watson, liberalni zgodovinar, ki se je živo zanimal za vprašanja malih narodov srednje in vzhodne Evrope. V prvih letih tega stoletja je kot mlad mož obiskal ogrski del dvojne monarhije. Ogledati si je mislil vzorno svobodno državo, kot so si ta krat predstavljali na zapadu, pa naletel na zatiranja pod vladno madžarskih oblastnikov. Ko so se mu odprle oči, je z značilnim pogumom razbil utvaro o madžarski liberalnosti. Postal je dober prijatelj zatiranih narodov in ko je prišla vojna 1914. leta, je bil glavni zagovornik avstrijskih Slovanov v Angliji. Masaryk je preko njega prišel v stik z angleško vlado. Seton-Watson je kot svetovalec zunanjega ministrstva pripomogel, da so se zavezniki zavzeli za razkoso Avstro-Ogrske ter je bil vodilni nasprotnik italijanskih zahtev na Jadranu.

Ureditev 1919. leta je pomenila triumf njegovih naziranj. Še naprej je seznanjal zapad z delom Evrope, ki mu je bil dobro poznan. Živel je še dovolj dolgo, da je dočkal zadnje veliko razočaranje: ureditev 1945. leta.

KLIC TRIGLAVA izhaja vsak prvi in tretji ponedeljek v mesecu. Letna naročnina 24/-Do stavljamo v vse dosegljive države na svetu. ŠIRITE KLIC TRIGLAVA, TOČNO PORAVNAVAJTE NAROČNINO IN SODELUJTE Z DOPISI !

BEGUNSKI NOVINARJI

Nedavno so begunski jugoslovanski novinarji osnovali v New Yorku svoje stanovsko združenje. V predsedstvu tega združenja so kot predsednik g.Grga Zlatoper ter gg.Bogdan Radica in Bojan Ribnikar.

Ni poznan odnos tega novega združenja z že nekaj let obstoječim podobnim samostojnim združenjem, ki ima sedež v Parizu. Informirani smo, da kljub svoječasnim optimističnim vestem vendarle v tem pariškem združenju še vedno vlada notranja kriza. Ta je tem težje rešljiva, ker se na srbski strani borita za vpliv dve skupini.

Čujejo se glasovi, da mislijo nekateri slovenski novinarji na odcepitev od te pariške maloživljenske novinske federacije. V tem slučaju bi osnovali svojo lastno zvezo in se skušali včlaniti direktno v mednarodno novinsko begunsko konfederacijo. Zelo verjetno bi v tem tudi uspeli, ker baje status ti konfederacije dopuščajo oz.predvidevajo članstvo na nacionalni osnovi.

Vprašanje pa je, v koliko bi takšna odcepitev kaj koristila. Dejstvo je namreč, da je mednarodna konfederacija s sedežem v Londonu malo delavna in da se tudi pri drugih narodnostih pojavljajo zahteve, da se popolnoma izmenja vodstvo konfederacije ali pa celo prenese sedež iz Londona kam drugam (v Pariz ali New York?). - Slovenski novinarji bi morali temeljito premisliti, ali bodo sami kaj bolj uspešni in delavni, če se bodo ločili od jugoslovanske federacije. Tudi bi morali dobro prevdariti način, ki bi ostva-

ril odcep. Najprej je treba vse poskusiti, Trst, Kanada it.) in bi enostranski postopek nekaterih "odcepnikov" vsekakor predstavderaciji uredijo; do sankcij sme priti šele ljal a priori sklep manjšine. Obenem je odlo kasneje. Poleg tega pa je situacija tem tečitev težavnejša, ker imamo zdaj dva jugoslovanski združenji - pariško in pa new-yorjev neorganizirana (Argentina, Avstralija) ško.

DR.GAVRILLOVIČEV PREDLOG

Glas kanadskih Srba je 5.julija priobčil govor dr.Milana Gavriloviča, predsednika Srbske kmečke stranke; govor je bil prebran na proslavi srbskega dneva 23-27.junija ob Nigarskih slapovih, na kanadski strani.

Dr.Gavrilović je povdaril, da govori v svojem imenu. Uvodoma je razpravljal o Titu, njegovi sedanji situaciji, odnosu do Moskve in Zapada, o zapadni pomoči itd. Slednjič je prišel do vprašanja: kaj pa mi? Odgovoril je, da moremo dati alternativo Titu. "Možnost alternative režimu, ki se more v nekem trenutku zrušiti".

Ta alternativa je otežkočena, ker ni soglasja na vprašanju Jugoslavije. Ker ni tega soglasja, obstoja na Zapadu bojazen, pri Titu pa trditev, da bi njegov padec pomenil kaos na Balkanu, pomenil revolucijo, pokolje, maščevanje.

Dr.Gavrilović pravi, da bi moglo priti do maščevanj od strani Srbov nad Hrvati vsled nekaznovanih ustaških zločinov. Sta dve poti, kako te zločine kaznovati: s sodbo rednih sodišč ali pa s samovoljo, maščevanjem ljudskih množic. On je prepričan, da bodo Srbi izbrali pot kaznovanja pred rednih, neodvisnih sodišč. Toda to zavisi v glavni meri od Hrvatov, če bodo sami obsodili ustaške pokolje in če se bodo odločili za Jugoslavijo, v kateri je po vsem, kar se je krvi prelilo, edino mogoče zavarovati srbski življenj pred nadaljnjimi pokolji - in seveda pred maščevanji, revolucijo ali celo balkansko vojno.

Dr.Gavrilović je postavil tele točke, na katere bi se naj bilo treba zediniti za srbsko-hrvatski sporazum:

- 1.Jugoslavija,
- 2.Federalna ureditev na demokratični osnovi,
- 3.Sporazum o pristojnosti federativne oblasti in oblasti federalnih edinic,
- 4.Pravica Srbov, da se združijo v svoji edinici,
- 5.Pravica Hrvatov, da se združijo v svoji edinici,
- 6.Pravica Srbov, Hrvatov in Muslimanov, da morejo iz različnih razlogov ustanoviti mešane federalne edinice, če jih v večini želijo,
- 7.Pravica Srbov, da tudi v najčistejših srbskih krajih ustanove posebne federalne ali avtonomne edinice, če se bo večina izrekla za to,
- 8.Isto kot pod 7. tudi nanašajoč se na Hrvate,
- 9.To pomeni, da se mora vprašanje federalnih edinic in njihovih mej urediti v ustavo dajni skupščini, kjer bi bila sprejeta ustava brez preglasovanja tako Srbov kot Hrvatov. Ta skupščina bi zasedala toliko časa, dokler se ne bi na tej federalni ustavi zedinila večina srbskih in večina hrvatskih poslancev. V medskupščinskem času pa bi za upravo skrbel posebna skupna vlada, ki bi izšla iz te ustavodajne skupščine.
- 10.Sporazum o predaji krivcev za pokolje bilo državnim sodiščem bilo Mednarodnemu sodišču, bilo enemu ali drugemu; kakor tudi sporazum o načelih, po katerih bi se predaja izvršila in kdo se načelno smatra za krivca.

Dr.Gavrilović ne precenjuje značaj emigracije. Poslednja beseda ostane narodu. Naša dolžnost je le, da narodu pomagamo kot moremo, vemo in znamo. Tak sporazum bi mogel pripeljati do ustanovitve skupnega Narodnega odbora Jugoslavije kot alternative Titu.

Tako dr.Gavrilović. O stvari bomo še pisali, čakali pa bomo seveda tudi besede dr. Mačka.

HRVATI IN SRBI

New York, sredi julija. (Dopisnikovo poročilo).- Iz hrvatskih begunskih krogov, za katere ne morem reči, da bi bili slabo poučeni, zvem, da dr.Vladko Maček ni v načelu proti Jugoslaviji. On stoji na stališču, da je srbsko-hrvatski sporazum potreben, ker ni to samo stvar dveh stalnih sosedov, ampak predstavlja problem, kako urediti odnose med močno med seboj pomešanimi Hrvati in Srbi.

Vzrok, da doslej ni še prišlo do kakšnega delovnega sporazuma med srbskimi in hrvatskimi politikami v emigraciji je iskati

predvsem v tem, da Hrvati, in s tem seveda tudi dr.Maček, ne zaupajo popolnoma vsem srbskim politikom, da iskreno mislijo, ko govorijo o bodoči federalni Jugoslaviji, enakopravnosti njenih narodov itd. Dr.Maček da predvideva, da hrvatsko-srbski sporazum predstavlja dalekosežne posledice, katerih pa si ne upa nase prevzeti noben srbski politik.

Isti viri vedo povedati, da dr.Maček vidi zaenkrat edino praktično možnost nekakega sporazuma z Dragišo Cvetkovićem, ki da je voljan pristati na meje "Banovine Hr"

vatske" in ki je svojo voljo dokazal leta 1939, ko je sprovedel Cvetković-Mačkov sporazum v dejstvo. Informatorji mi niso vedeli povedati, ali dr.Maček računa z dejstvom, da Dragiša Cvetković že pred vojno ni imel širše zaslombe v srbskem narodu in da je Cvetković-Mačkov sporazum bil sporazum med predstavniki hrvatskega naroda in - knezom Pavlom, ki je tedaj predstavljal krono. Ta sporazum v nobenem slučaju ni mogoče aplici

rati na sporazum med Hrvati in srbskim narodom.

V tukajšnjih begunskih krogih je znano, da obstoja tesen stik med dr.Mačkom in dr.Krekom. Nekateri mislijo, da vzdržuje dr.Krek dobre stike tudi z Dragišo Cvetkovićem v Parizu.

Naročila in reklamacije sprejema uprava KT, 53, Bucks Hill, Chapelend, Nr.Nuneaton, Warwicks.

27. MAREC

V Parizu je izšla nova brošura "27.mart: 'Narodni ustanak' ili Zavera protiv države", ki jo je izdal Dragiša Cvetković, b.jugosl. ministrski predsednik, in njegovi prijatelji.

V brošuri se na osnovi objavljenja protestne note vlade g.Slobodana Jovanovića z dne 12.marca 1942 britanskemu zunanjemu ministru obravnava tkzv. "Kairska afera", v kateri so igrali glavno vlogo izvršitelji puča 27.marca gen.Bora Mirković, šef vojnega kabineta v vladi predsednika g.Slobodana Jovanovića major Žika Knežević, general Ilić, podpolkovnik Lozić itd.- Dalje g.D.Cvetković pobija trditve g.Radoje Kneževića v zvezi z 25. in 27.marcem.- Ponatisnjen je tudi članek polk.Vauhnika iz argentinske "Svobodne Slovenije", o čemer je KT že svojčas na kratko poročal.- Brošuro zaključujejo člani nek dr.Nikitovića, biv.ministra, in razne dokumentacije.

Zanimivo je, da sta pri brošuri to pot sodelovala tudi dr.Vladko Maček in dr.Miha Krek. Uvodoma sta objavljeni njuni pismi g.Cvetkoviću v zvezi s trditvami nekaterih 27.marčevcev, da je knez Pavle stremel, da od strani s prestola nečaka kralja Petra, nanj pa posadi svojega sina.

O B N O V I T E N A R O Č N I N O !

Dr.Maček opisuje svoj razgovor s knezom Pavlom. Na vprašanje dr.Mačka, ali bi bilo mogoče za nekaj časa odložiti prihod kralja Petra na prestol, da bi se prej rešilo srbsko-hrvatsko vprašanje, je knez Pavle odločno odbil to sugestijo.

Dr.Krek piše, da "pozitivno ve, da knez za nobeno ceno ni hotel slišati o tem, da bi podaljšal svojo funkcijo regenta. Kleve-ta je, če kdo trdi kaj obratnega". Dr.Krek pri tem ne navaja argumentov, ki bi ojačali njegovo trditev.

Dr.Krek se dalje zavzema za vladu 25.marca z besedami: "Vsi člani vlade pred 27.marcem so bili odločni nasprotniki Hitlerja, njegove vojne in njegove politike v Evropi! Nadaljuje, da so "vsi, ki so odobrili podpis tkzv. dunajskega pakta storili to samo zato, ker so smatrali, da more samo to odgoditi napad na Jugoslavijo", kar bi sicer pomenilo nesrečo za narod in ne bi koristilo zaveznikom. Takšna ocenitev situacije je bila storjena po proučitvi zadevnih poročil državnih oblasti. Dr.Krek zaključuje, da je tudi vlada po 27.marcu stvarno "odobrila" vsa zunanje-politična dejanja prejšnje vlade, predvsem dunajski sporazum, ker je po kratkem posvetovanju prišla do istih za-ključkov v ocenjevanju položaja".

R A Z G L E D I :

R. MARČETIĆ ODGOVARJA DR.B.AGNELETTU

"Sa interesom pratim diskusiju koja se u Vašem listu pavela o pitanju 27.marta. U vezi s tim pao mi je u oči članak dr.B.Agneletta u broju od 4.juna, ne zbog mišljenja koje on zastupa o pomenutom datumu naše istorije, već zbog načina na koji je u neku ruku izjednačio ustaše sa članovima pokreta "Zbor", kojem imam čast i sam da pripadam. Iskreno me čudi, da je javni radnik takvog ugleda i integriteta kao što je dr.Agneletto mogao da iznese takve netačnosti. Ako iskreno veruje u ono, što je napisao, dokazuje da je o prilikama u Jugoslaviji pre i za vreme rata izuzetno slabo obavešten, što za njega nesumnjivo pretstavlja minus. Ako u to nije čvrsto ubedjen, minus je tim veći, jer nije mala stvar onako izjednačiti čitavu jednu političku grupu sa izdajnicima i teroristima ustaškog kova.

U izvesnom delu jugoslovenske emigracije veoma je u modi ostriti svoje pero na zbroja i pripisivati im sve zločine koji se mogu zamisliti, pa između ostalog i stavljati ih u isti red sa ustašama. Iako mi je i sama pomisao na neku njihovu sličnost smešna i besmiselna, izneću nekoliko činjenica koje jasno pokazuju da nikakve sličnosti između njih nema.

Ustaše su u pravom smislu reči izdali Jugoslaviju i aktivno su, još pre rata, sarađivali s njenim najvećim neprijateljima i sprovodili terorizam, s ciljem da je unište. S druge strane, jedan od osnovnih ciljeva Zbora bilo je očuvanje i konsolidovanje jugoslovenske državne zajednice.

Ustaše su bili tipično totalitaristička, fašistička grupa, koja je imala mnogo ideoloških i drugih sličnosti sa nacistima i fašistima. Zbor je, nasuprot, zastupao ideje slobode, parlamentarizma, samouprave, slobodne reči i pune odgovornosti svake vlasti.

Ustaše su, između ostalog, bili i pod uticajem rasističkih učenja Hitlerove Nemačke i iznosili teorije o svom neslovenskom poreklu. Zbor je, naprotiv, snažno naglašavao potrebu solidarnosti svih naroda Jugoslavije i svih Južnih Slovena (uključujući Bugare) kao i ostalih slovenskih naroda. Sem toga, u njegovom programu su bile vidno zastupljene hrišćanske etičke vrednosti.

U odnosu na 27.mart ustaše i Zbor su se duboko razlikovali. Ustaše su samo mogli da pozdrave 27.mart, jer je rat i raspad Jugoslavije njima pružio davno očekivanu priliku da preuzmu vlast. Zboraši su osuđivali 27.mart baš zbog onoga čemu su se ustaši u 27.martu radovali: zbog propasti Jugoslavije koju je državni udar sobom doneo.

Uobičajeno je da se svi oni koji kritikuju 27.mart stavljaju u isti red, da se za sve njih tvrdi da su oni pozdravili 25.mart. Sigurno je da je u Jugoslaviji bilo izdajničkih germanofilskih i italijanofilskih elemenata koji su verovatno pozdravili približavanje Jugoslavije silama Osovine. To se međutim ne može odnositi i na Zboraše, koji nikada i ničim nisu pozdravili 25.mart. Oni su samo rekli, da je to verovatno bilo manje od dva zla. Ali i 25.mart je bilo zlo i oni su se njemu isto tako protivili. U svojim "Pismima" knezu Pavlu Ljotić je jasno ukazao na mogućnost da se energičnom politikom balkanske solidarnosti izbegne i jedna i druga mogućnost.

Najzad, što se tiče kolaboracije zboraša, mogu samo da dodam da ima kolaboracije i "kolaboracije". Ako kolaboracija znači služenje neprijatelju protiv sopstvene zemlje i borba protiv sopstvenog naroda (kao što su činili ustaše) onda je jasno da zboraši nisu kolaborirali. A ono što su oni činili, što su u jednom od najkritičnijih trenutaka srpskog naroda pokušali da spasu što se spasti moglo - to sigurno nije kolaboracija u uobičajenom smislu. Tvrditi da su oni pristali da saradjuju sa okupatorom u izvesnim granicama (kao što su, u ostalom činile bezbrojne četničke grupe) zbog "ideoloških razloga" ili da su oni računali na nemačku pobedu, kao što izgleda misli dr.Agneletto, u najmanju ruku je neosnovano, ako ne i besmiselno. Sigurno je da ni jedan ozbiljan i nepristrasan čovek ne može da tvrdi da su kolaboracija i ideje jednog Kvislinga isto što i kolaboracija i motivi jednog maršala Petain-a. Smatram da je vreme da prilikom prosuđivanja rada drugih, pojedinci i grupe u našoj emigraciji nauče, da više koriste razbor a manje pristrasnost, i da shvate da i u politici mogu da se upotrebljavaju samo provereni i moralno ispravni argumenti".

S poštovanjem

R. Marčetić.

REKLAMA?

München, 17.julija. (Dopisnikovo poročilo) Nemački časopisi so imeli zadnje čase već vešti o b.jugoslovanskem kralju Petru. Postal je zastopnik neke firme za hladilne omare - "The Refrigerator King".

New York, 15.julija. - (Poročilo dopisnika) Kralj Peter bo definitivno zaposlen pri neki tukajšnji tvrdki kot "press-agent". Stalno bo potoval v Evropo in nazaj ter bo skušal pridobiti razne "vplivne" osebe za gotovo proizvode.

ŠKOF NASTIĆ IZPUŠČEN

Novinske agencije so poročale, da je jugoslovanska vlada dne 10.julija izpustila iz zavora pravoslavnega škofa Nastića. V zaporu je presedel tri leta. Prej je bil obsojen na enajst let zavora zaradi "sovražnega delovanja".

PROF.DR.AHČIN IVAN je napisal knjigo "OB JUBILEJU", ki je pravi katekizem katoliškega socialnega nauka.

Kot priročnik trajne vrednosti bo knjiga dobro služila vsem, ki se trudijo za boljše življenje našega naroda po katoliških načelih in lepšo bodočnost krščansko urejene družbe. Zato nujno spada v vsako knjižno zbir-

ko - tako naše vrle mladine kakor družine in javnih delavcev.

V naravno usnje vezana knjiga stane 18 šilingov. Poverjenik za Anglijo je Selak Peter, Moss House, Abernant, Nr.Aberdare, S.Wales, Great Britain.

TRŽAŠKI TRN

Trst je najbrže povzročil, da grof Sforza ni več italijanski zunanji minister. Ko je g.De Gasperi sestavil predzadnji teden svojo sedmo vlado, je sam prevzel zunanje ministrstvo, grof Sforza pa je v novi vladi minister brez listnice.

Italijanske časopise in javno mnenje zelo boli, da Trst ostaja pod nadzorstvom zaveznikov, namesto da bi se počasi nagibal k Italiji, medtem ko je zona B svobodnega ozemlja praktično priključena Jugoslaviji. Poročali smo o viklu in kriklu ob popolnoma razumljivi odločitvi zaveznikov, da italijanska sodišča nimajo pravne oblasti na Svoobodnem ozemlju. V pristno italijanskem razburjenju se boje, da imajo zavezniki s Titom tajne dogovore in da mu obljubljajo Trst, ako bo ostal na njih strani. To je krivda italijanske zunanje politike, pravijo, ki ni znala Italiji pridobiti dovolj koristi, doseči Trst, zagotoviti popravno mirovne pogodbe in podobne blage. Vedno je težko

biti premaganec in g.Sforza, kot odgovorni žaško vprašanje, odnosno bolje - nerodna iz-
 zunanj minister, je postal žrtev za vse. talijanska nepremišljenost ne bo zlomila tu
 Nekateri se vprašujejo, ali nerodno tr= di g.De Gasperija.

ANKETA KLICA TRIGLAVA (Konec)

JUGOSLAVIJA S TITOM NA ZAPADU

Uredništvo Klica Triglava zaključuje anketo, ki jo je razpisalo med slovenskimi in jugoslovanskimi begunci, ki so nedavno prešli na svobodno ozemlje. Na zastavljena vprašanja je odgovorilo tudi nekaj ljudi, ki se še vedno nahajajo doma, med njimi trije člani Komunistične partije. Odgovore podajamo neizpremenjene brez lastnega komentarja.

VPRAŠANJE: Kolikšno simpatijo uživa Kominforma med slovenskimi komunisti odn. v koli-
 ko si komunisti v Sloveniji in Jugoslaviji morejo zamisliti politično nevtralnost Jugo-
 slavije med Vzhodom in Zapadom? Ali mislijo, da gospodarska pomoč Zapada ne bo slejko-
 prej prešla tudi na zahtevo po političnih koncesijah, ki naj bi jih dal režim?

ODGOVOR: "Kar je komunistov so po večini ali že nasprotniki ali pa pristaši Sovjet-
 ske zveze. Titovcev je po mojem mnenju prav malo. Imajo pa še vedno glavno besedo, ker
 drža v stalnem strahu vse nasprotnike. Glavni vzrok da je večina komunistov že spoznala,
 da je nevtralnost Jugoslavije nemogoča, pa je sedanje gospodarsko stanje Jugoslavije.
 Najbrže ni dežele na svetu, kjer bi po vojni življenski standard tako silno padel, kot
 ravno v Jugoslaviji. V politično nevtralnost veruje le malo komunistov, vedo, da se bodo
 morali prej ali slej podati Sovjetski zvezi, če bodo hoteli obdržati sedanji sistem. V
 tem slučaju se ne bi pomišljali odstraniti Tita, ali pa bi se ta spet lepo pobratil s
 Stalinom. Želijo pa si, da bi jih zapadne države zalagale s hrano in izdelki, da se ne
 bi vmešavale v njihovo notranjo politiko, za ostali svet pa se zaenkrat nočejo brigati.
 So kot dvorezni nož, v časopisih na primer hočejo biti nevtralni, na sestankih pa se ved
 no postavijo na stran "svobodoljubnih narodov", ki se bore proti ameriškim "imperiali-
 stom"."

"Tudi komunisti so mišljenja, da gospodarska pomoč zapada mora prej ali slej dove-
 sti do političnih koncesij. To pa komunisti ne gledajo simpatično."

"Kominform ne uživa velike simpatije med Slovenci in tudi med ostalimi jugoslovans-
 skimi narodi ne. Vendar pa je treba priznati, da nekateri mlajši elementi, bivši parti-
 zani, še vedno smatrajo (pod vplivom sovjetske propagande), da je sedanja vlada in par-
 tijsko vodstvo krivo za težak gmotni položaj." (Komunistična izjava)

"Kominform uživa simpatije pri nekaterih tistih redkih še predvojnih komunistih, ki
 so prav za prav še edini pravi komunisti v Jugoslaviji. Titovci so večinoma ljudje, ki
 so postali partijci med vojno, po večini pa po vojni. Ti po večini nimajo niti svoje ni-
 ti komunistične miselnosti ter slepo sledijo in sepokoravajo vsem Titovim navodilom. To
 so ljudje, ki se obračajo po vetru in ki za materialno prednost prodajo svojo politično
 prepričanje."

Ostali odgovori se v glavnem strinjajo s prednjimi.

VPRAŠANJE: Kakšno je sploh gledanje na komunistično vladavino? V čem ji objektivni
 Slovenec mora priznati uspeh in napredek. Negativne strani so itak poznane (birokracija,
 partijaštvo, teror, protiverstvo itd.).

ODGOVOR: Objektivni Slovenec ne more priznati nobenega uspeha, ne političnega ne
 gospodarskega, temu režimu, ker tudi navidezni mali uspehi so plačani s takimi žrtvami,
 da ne odtehtajo protiverdnosti. Ljudje pravijo, da edina zasluga kom.režima je ta, da
 je bilo pred vojno 15% siromakov v državi, sedaj jih je pa 99%.

Komunistična izjava pravi: "Objektivne prednosti sedanjega režima so: energično zav-
 zemanje za narodne manjšine v tujini, priznanje nacionalnosti Makedoncem, velika podpo-
 ra študentom sploh, posebno pa siromašnim, široka socialna akcija za bivše borce in star-
 ce, skrb za mladinske organizacije in njihovo odpošiljanje na letovišča po najzmernej-
 ših cenah, industrializacija in gradnja električnih central ter prometnih vezi (ceste in
 železnice), nagrade umetnikom in pisateljem, podpora športu in sorodnim panogam."

Ostali odgovori izzvenijo takole:

"Objektivni Slovenec mora priznati uspeh in napredek v graditvi svoje domovine, saj
 povsod vidi nekaj novega, četudi s silo in z velikim trpljenjem, ali bo Slovenec morda
 za to temu režimu nekega dne hvaležen..."

"Uspehi komunističnega režima v Jugoslaviji: a) zgradnja večjih industrijskih ob-
 jektov, gradbenih in agrarnih, itd; b) odločna borba proti nepismenosti; c) velike inve-
 sticije za kulturno izživiljanje, študij itd.; d) urejeni letni dopusti; e) pravice žena,
 skrb za otroke (zlasti nezakonske); itd...."

(Dalje na 7.strani)

"Po mojem mnenju je v komunističnem sistemu toliko negativnih strani, da pozitivne skoraj ne pridejo v poštev. Morda je nekaj reform, ki se tičejo delavskega zavarovanja, letnega dopusta, odprava korupcije. Pač pa jim mora vsak priznati uspeh, ki ga ima njihova propaganda v inozemstvu in bi se marsikdo glede tega od komunistov mnogo naučil..."

K O N E C

=====

Š P A N I J A I N J U G O S L A V I J A

.....FRANCO IN TITO

Združene države so se obrnile do gen. Franca, da bi dobile letalska in mornariška oporišča v Španiji in na njenih otokih. Misel, da bi Španija pristopila k Atlantskemu paktu, je naletela na hudo nasprotovanje v Franciji in Angliji, ne da bi bila sploh izražena. Še misel posebne ameriško-španske obrambne pogodbe je naletela na neprijazen sprejem v teh državah, ko je pred štirinajstimi dnevi umrl admiral Sherman obiskal Franca v Madridu.

Pri tej novi politiki Amerike se kaže vpliv obrambnega ministrstva, oziroma vojaških pogledov, ki so nadvladali nad političnimi pomisliki, kateri v Ameriki onstran morja niso bili posebno hudi. Angleško nasprotovanje do Franca izhaja iz enostavnega načelnega odpora do desnice in, kakor so uradno povedali, iz strahu, da podkurijo moskovsko propagando o fašizmu in kapitalizmu. Tudi zmernejšim francoskim levičarjem predstavlja Španija vzorec fašistične diktature in se boje, da jim uidejo pristaši h komunistom, ako bodo desničarskemu diktatorju kazali preveč naklonjenosti.

Tako tisti, ki najbolj zagovarjajo Tita, najbolj napadajo Franca. Neštetokrat prihaja do primerjav obeh. Izprašujejo si vest, kako je moči sodelovati z enim, z drugim pa ne. Odgovori so treh vrst: popolno enačenje podpore Francu s podporo Titu; rahel dvom, kajti "Tito deli sovražni tabor, Franco pa našega lastnega"; popolno odklanjanje Tita, kajti "združevanje z diktaturo je slab način obrambe zapadne civilizacije" in vojaški dobiček bi bil neznamenit.

Koliko nehotene ironije je v izjavah ob tem primeru! Kako lepo bi se bral sledeči odlomek iz govora g. Bevana, najglasnejše leve trobente angleškega laburizma, če bi zamenjali španska imena z jugoslovanskimi: "Španska diktatura je bila vzpostavljena s krvavo intervencijo Italije in Nemčije, vsiljena španskemu narodu in se vzdržuje z najbolj surovimi policijskimi metodami. Nismo pripravljeni stopiti v zavezništvo, ki bi utegnilo utrditi Franca v Španiji, niti ne verjamemo, da so zavezniki te vrste zanesljivi ali da bi naj jim dali puške v roke."

Zakaj bi dajali pomoč komunistični diktaturi v Jugoslaviji in ne imeli nič opravka z nekomunistično diktaturo v Španiji? - je vprašal konzervativni poslanec v zbornici. Pod tajnik za zunanje zadeve mu je odgovoril, da je razlika precejšnja; Jugoslavija pod Titom je bila zaveznik med vojno, medtem ko Francova Španija ni bila.

Ali pa tale ministrska izjava: "Ne morem sprejeti primere med Jugoslavijo in Franco v Španijo. Kakšen neki je spomin tistih poslancev, ki bi radi primerjali Titove partizane s špansko Plavo divizijo?"

...Res, kakšen neki? In kaj neki vedo o Titovih partizanih? Izgleda, da bi spet mogli povdariti, kako potrebno bi bilo delo emigracije na polju obveščanja zapada.

Spomnimo se še ugotovitve katoliškega tednika "Tablet" ob primerjavi obeh režimov, da je velika razlika v odnosu do vere, katero eden spoštuje in drugi preganja.

K PREDNJEMU VPRAŠANJU NAŠEGA DIPLOMATSKEGA SODELAVCA DODAJAMO MNENJE NAŠEGA LONDONSKEGA DOPISNIKA:

"V zvezi s pogajanji, ki jih sedaj vodijo Zedinjene države s Španijo o njenem morebitnem prispevanju k zahodni obrambi, se je z nepričakovano silovitostjo - posebno s strani Britanije in Francije - pojavil protest, češ, da je Franco diktator, ki mu ne smemo pomagati, če nečemo s tem razrušiti moralne osnove protisovjetske fronte. S tem, da uvaja jo ta moralni pomislek pa govorniki Zahoda, hočeš nočeš, prihajajo v nasprotje s samim seboj. Kajti naglasnejši nasprotniki sodelovanja s Francovo Španijo so obenem najvnetejši zagovorniki tesnega druženja s Titom. Saj niti takozvane reforme, s katerimi skuša Tito slepiti javno meenje na Zahodu, ne morejo prekriti dejstva, da v Jugoslaviji vlada diktatura samovoljne klike. Vendar ti zahodni demokrati dajejo sledeč odgovor: sodelovanje s Francom se razlikuje od sodelovanja s Titom v tem, da prvi cepi zahodni tabor, drugo pa sovražnega.

Ne bi želel oporekati onim demokratom, ki se iz moralnih razlogov opirajo sodelovanju s Francom. Pripomnim naj le, da je vprašanje Francove diktature precej povezano z nevarnostjo komunizma samega. Saj Franca podpirajo določene vplivne plasti španskega ljudstva vprav zaradi bojazni pred rdečo diktaturo, ki bi, sodim, večini Špancev prijala znatno manj kot sedanja. - Ne moremo pa zanikati, da bi takšno sodelovanje omajalo zaupanje

marsikaterih iskrenih demokratov na Zahodu. Spomnimo se, da so se številni angleški laburisti aktivno udeležili španske državljanske vojne na strani vlade. Vojaška skupina, ki so jo organizirali, je nosila značilno ime: "Brigada Clementa Atleeja".

Kar me preseneča, je naivnost, skatero ti demokrati špekulirajo ob podpiranju Tito-vega režima. Tito da "cepi komunistično fronto". Kdor malo pozna komunistično miselnost, njeno dinamiko in nevarnost, ta ve, da je njen bistven element zamisel o zmagi po vsem svetu. To velja vsaj dotlej, dokler so na svetu sile, ki morejo ogroziti obstoj komunističnega ustroja kjerkoli bi se uveljavil. Sovjetska zveza je danes edina komunistična država na svetu, o kateri bi mogli vsaj z nekaj verjetnosti reči, da bo sposobna izpeljati to zaroto do uspešnega konca.

Čim komunist preneha zagovarjati potrebo strnoglavljenja nekomunističnih ustrojev širom sveta, po enaki poti s pomočjo "monolitne" komunistične avantgarde in se, kot Djilas, pričinja loviti v razna priznanja drugih možnosti zmage nad "kapitalizmom" - na primer po poti laburistične stranke - izgubi razlog svojega obstoja. Kajti za takšne rešitve so tu socialisti. Njegovo morebitno vztrajanje na oblasti bo vsakdo, ki ga stvar prizadeva, tolmačil kot razkrinkanje osebne častihlepnosti, ki je zmagala nad idejo. - Končno nasilje kliče k maščevanju in oblastniki v sovjetskih satelitskih državah se zave dajo, da bi se spustili v veliko nevarnost, če bi se oprijeli "titoizma".

Izključitev Tita in njegovih tovarišev iz Kominforma po svoji naravi ni edinstven pojav, to je le ena od neštetihi čistk, ki so doslej, kot dobro vemo, le še strnile vrste komunistov. Ali je bil rezultat te čistke do sedaj za komuniste manj ugoden kot prejšnji? Mnogo se je govorilo o Cucchiju in Magnaniju ter o uporih v francoski KP. A nedavne volitve v teh dveh državah, kjer se je komunizem v zahodni Evropi najbolj razširil, so dokazale, da se je tamkaj vpliv KP v zadnjih letih dejansko celo okrepil. Mnogoštevilnim prepročkom navkljub tudi Mao Tse Tung ne kaže niti najmanjše želje, da bi se oprijel titoizma. Čim večjo pomoč dobiva Tito od Zahoda tem bolj očiten je bankrot njegovega "komunizma" na mednarodnem področju. To in samo to je tudi namen sovjetskega pritiska na Jugoslavijo.

Pri tem ko se zahodni demokrati vdajajo iluzijam o bližnjem razkroju v komunističnem taboru, pozabljajo na resno zbežanost, ki jo podpiranje Tita povzroča v protikomunističnih vrstah samih. V obdobju načelne borbe med suženjstvom in svobodo, zahodni stratezi slepomišijo z režimom, ki je na las podoben sovjetskemu, le, da je gospodarsko manj sposoben. V tem kritičnem času ko pričakujejo, da bodo milijoni - vključno Jugoslovane - žrtvovali svoja življenja za idejo o človeškem dostojanstvu, se izpostavljajo sumu, da se boje le nevarnega ruskega tekmeča.

K.K.

J A V N O

M N E N J E

McARTHUR. - Gospod urednik!... Malo pozno sem bral Vaše zapiske ob McArthurjevi odstavitvi. Zdi se mi, da so pisci spregledali tole vprašanje, ki se samo po sebi vsiljuje: Zakaj prihaja do konflikta med poveljujočimi generali in vladajočimi civilisti?

Ali ni temu vzrok pomanjkanje morale na strani vladajočih civilistov? Pogosto se je zgodilo, da so morali generali sprovajati nemoralna povelja, a so bili prepričani, da delajo zlo in da zija velika vrzel med politiko in moralo. To jih je potem prečesto vodilo v upor in samovoljo.

R.D.

(Vprašanje je gotovo zanimivo in verjetno ima svojo osnovo. Toda bistvo problema, kar je KT povdaril, je v odgovornosti poveljujočega generala in odgovornosti vladajočega civilista. V McArthurjevem slučaju je predsednik USA vrhovni poveljnik, njemu je McArthur podrejen. Predsednik USA je voljen od naroda in narodovim predstavnikom za svojo delo odgovarja. General McArthur je bil postavljen od tega (izvoljenega) predsednika in je odgovoren njemu. - Kakor hitro zatajimo ali omalovažujemo ta osnovni princip, potem dopuščamo možnost, da se volja raznih generalov ali polkovnikov počasi izoblikuje v manjšo ali večjo mero fašizma. Urednik.)

KDO JE KRIV? - Gospod urednik! Dovolite, da se še enkrat oglasim ob vprašanju "Kdo je kriv?". G.K.M. (pod Razgledi KT 73) namreč ne hote sila lepo potrjuje moja sklepanja v prejšnjih dveh pismih. Priznanje mu gre za navedbe o streljanju vrnjenih tisočev. Vkljub tako dokazani resnosti se ne more iznebiti podzvestnega malikovanja Amerikancev. Naj bo res, da niso ti vrnili niti enega nedolžnega protikomunista. Ali pa so tudi imeli tako grozovito priliko kot Angleži? Ali bo kdor napisal, da so angleške čete nalašč zato prišle na meje Jugoslavije, da bi se, ob pomanjkanju drugih športov, naslajale ob pošiljanju ljudi v klanje (katerega sicer sami komunisti niso predvideli, kakor sledi iz navedbe g.K.M.)? Kdo ve, kaj bi napravili Amerikanci na njihovem mestu? Ali niso celo ujetniki v koncentracijskih taboriščih, ki so bili osvojeni od Amerikancev, imeli nepriliko, če se niso vrnili v Jugoslavijo? Toda kdo bi mi slil na take reči! Krivimo tujce - saj to je poceni zabava. Če pa kriviš samega sebe, se moraš skušati tudi poboljšati - kar ni ne poceni ne prijetno.

M.A.

KLIC TRIGLAVA, 53, Bucks Hill, Chapel End, Nr. Muneaton, Warwickshire, England.-